

ده سال فعالیتهای بانکهای اسلامی

پدیدآورنده (ها) : ابوالدینیا، صالح؛ آژیر، حمیدرضا

علوم قرآن و حدیث :: نشریه مشکوة :: تابستان ۱۳۶۶ - شماره ۱۵ (ISC)

صفحات : از ۱۲۴ تا ۱۲۶

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/79936>

تاریخ دانلود : ۱۴۰۵/۰۱/۲۰

کاربر گرامی، فایل دانلود شده فقط برای استفاده شخصی است، از نشر آن خودداری فرمایید.

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه **قوانین و مقررات** استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

- جمهوری اسلامی در ده سال امامت امام حسن(ع)(قسمت پانزدهم)
- ساخت و تثبیت "دیگری" در روابط خارجی ایران از تکوین حکومت صفوی (۹۰۷ق / ۱۵۰۲م) تا ده سال نخست تأسیس نظام جمهوری اسلامی (۱۳۶۸ش / ۱۹۸۹م)
- جمهوری اسلامی در ده سال امامت امام حسن (ع)(قسمت چهاردهم)
- گزارشی از همایش یکروزه ی فعالیت‌های میدانی باستان شناسی دوره اسلامی به مناسبت سال پیامبر اعظم (ص)
- اقتصادی: لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور تقدیم مجلس شورای اسلامی شد
- مأخذ شناسی اقتصاد اسلامی در سال ۱۳۷۶
- بیست و ششمین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی ایران و شانزدهمین دوره جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران برگزار شد
- گزارش فعالیت شش ماهه اول سال ۱۳۸۰ معاونت امور کتابخانه ها اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان آذربایجان شرقی
- میزگرد: نقد و بررسی کتاب برگزیده سال؛ فرست نسخه های خطی مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی (تألیف استاد احمد منزوی)
- بیست و پنجمین دوره کتاب سال و پانزدهمین دوره جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران

نویسنده: صالح ابوالدینیا - قاهره (مجله العالم)
ترجمه: حمید رضا آزریر

ده سال فعالیت‌های بانک‌های اسلامی

در پی مباحثات داغی که در سال‌های اخیر صورت گرفته است، اتهاماتی متوجه پاره‌ای از بانک‌های اسلامی شده است و این اتهامات پس از گذشت ده سال از آغاز این تجربه بی نظیره همچنان ادامه دارد.

چند هفته پیش کنفرانس بین‌المللی بانک‌های اسلامی مانند بسیاری از کنفرانسها و نشستهای دیگر در استانبول برگزار شد ولی سؤال این است که: ارزیابی دانشمندان اقتصاد از این تجربه چگونه است؟ و انتظاراتشان از این گونه بانکها در آینده چیست؟ ارزیابی علمای ازر از این بانکها چگونه است؟ و از سوی دیگر این بانکها چگونه خواهند توانست با موفقیت کامل روبرو شوند؟ همه اینها سؤالاتی هستند که می‌کوشیم در این پژوهش از خلال مصاحبه با دانشمندان اقتصاد و علمای ازر و بویژه دست‌اندرکاران بانک‌های اسلامی به آنها پاسخ گوئیم.

در آغاز به ذکر سخنانی از: د. عبدالحمیدغزالی یکی از متخصصان اقتصاد و یکی از مسئولان بانک بین‌المللی اسلامی می‌پردازیم. وی می‌گوید: تجربه بانک‌های اسلامی را علی‌رغم عمر کوتاه آن در زمینه فعالیت‌های بانکی، با هر معیاری می‌توانیم تجربه‌ای موفق به‌شمار آوریم. اگرچه تعدادی از شعبه‌های این بانک در اجراء با مشکلاتی روبرو شده‌اند ولی، در واقع فعالیت بانکی اسلامی اساساً بر بهره‌برداری حقیقی تکیه دارد، بدین معنا که در بانک‌های مذکور سرمایه و کار دست بدست هم داده‌اند تا نیازهای افراد جامعه را در تولیدات اقتصادی برآورند و بدین ترتیب بانک‌های اسلامی شرکتی بهره‌برنده شمار می‌آیند که فعالیت‌های آن، همه فعالیت‌های اقتصادی را دربر می‌گیرد و فعالیت بانک‌های اسلامی از هرگونه تجارت از طریق اعطای وام (اعتبار) به دور است، زیرا این گونه بانکها بر پایه اصیل نظام اسلامی یعنی، تحریم ربا بنا شده‌اند و به همین سبب اسلام قراردادهایی حقیقی وضع کرده است که طرح تأسیس بانک‌های اسلامی نیز با الهام از آنها صورت پذیرفته است، این طرح بر مشارکت عملی در فعالیت‌های اقتصادی استوار است و خسارت‌های ناشی از این مشارکت را نیز برعهده دارد. مضاربه، مرابحه و سایر مشارکتها در رأس این قراردادها هستند.

تأسیس بانکهای اسلامی یک تجربه اسلامی: احمد امین فؤاد (رئیس هیأت مدیره بانک بین المللی اسلامی) بر این نکته تأکید دارد که علی رغم مخالفت‌های داخلی و خارجی با تشکیل بانک اسلامی، نباید این نکته را از یاد برد که بانک، در آغاز، موجودی ناچیزی داشت به گونه ای که همه موجودی آن از ۳۰ میلیون دلار تجاوز نمی کرد ولی پس از گذشت سه سال و نیم موجودی آن به ۹۴۹ میلیون دلار افزایش یافت که سود فراوانی را نصیب سهامداران آن کرد.

وی اضافه می کند که برای از میان بردن هرگونه ریسک و شبهه ای، مجمع عمومی بانک تصمیم گرفت که اعضای هیأت مدیره بانک حق ندارند عضویت یا ریاست شرکتهای ذی نفع را بپذیرند. همچنین مقرر شد که هیچ کدام از اعضای هیأت مدیره نمی توانند در امور اجرایی داخلی بانک دخالتی داشته باشند.

شیخ عطیه صقر (عضو کمیته عالی فتوا در ازهر و عضو مرکز پژوهشهای اسلامی) چنین می گوید: تجربه بانکهای اسلامی، تجربه ای بی سابقه برای تبدیل بانکهای ربوی به بانکهای اسلامی است و حتی در صورت نظارتی قانونی که به تصحیح اشتباهات همت گمارد، بازارهای طولانی در پیش است که تشکیل این بانکها نخستین گام آن به شمار می آید.

دکتر عبدالحمید غزالی، سبب روی آوردن مردم به این بانکها را این می داند که مؤسسات مذکور نیاز مبرم مسلمانان را برآورده است، بدین معنا که دشواری معامله با مؤسسات ربوی را از دوش آنان برداشته است و به نمایندگی از جانب مسلمانان به بهره برداری اموال ایشان به طریق حلال اقدام می کند، و از همین روست که پاسخ مثبت توده های مسلمان در آغاز تأسیس این مؤسسات، بی نظیر بوده است تا آنجا که باید گفت این مؤسسات به علت عدم هماهنگی قادر به پاسخی مناسبه در برابر استقبال مردم و نیز پاسخی مثبت در زمینه اقتصادی و به کارگیری داراییها، آنطور که باید نبوده است.

شیخ صقر تأکید می کند که، روی آوردن توده های مسلمان آن هم با این گستردگی - به این گونه بانکها، نشانگر تمایل مردم به بازگشت به مسیر صحیح اسلام است.

موانع و مشکلات: دکتر غزالی - به عنوان فردی مطلع که به دلیل سابقه اش در این گونه امور آگاهی کاملی به شرایط تأسیس بانکهای اسلامی دارد - مشکلات و موانعی را که این بانکها با آنها روبرو هستند چنین بیان می کند:

«این بانکها با موانعی - چه از خارج به صورت جو استثماری ربوی و چه از داخل از نظر کمبود کادر آموزش دیده که قادر باشد این اموال را به کار اندازد - مواجه شده است.»

دکتر یوسف قاسم (رئیس گروه الهیات دانشگاه قاهره و یکی از دست اندرکاران بانکهای

اسلامی) در این باره می‌گوید: تصحیح خطاها و پشت سر نهادن مشکلاتی که بانکهای اسلامی را دربر گرفته، امری به‌نهایت آسان است زیرا براحتی می‌توان دوره‌هایی آموزشی برای کارکنان این بانکها برقرار کرد، چنان‌که مرکز اقتصاد اسلامی به برپایی بسیاری از این دوره‌ها اقدام کرده است و در حل موانع و مشکلاتی که بانکهای اسلامی با آنها روبرو هستند نقش فعالی را ایفا می‌کند. وی سخن خود را چنین ادامه می‌دهد: نباید از وجود اشتباهات نجذب کرد زیرا، ربا بر جوی که این تجربه جدید اسلامی را دربر گرفته، سایه افکنده است و به همین سبب اگر در این تجربه، اشتباهاتی به چشم می‌خورد نباید چنین پنداشت که این سیستم اساسی و به دور از هرگونه خطا و شبهه باید به کناری نهاده شود.

آینده بانکهای اسلامی

دکتر غزالی، درباره آینده این تجربه بی سابقه - در زمینه بانکداری - می‌گوید: همه شواهد نشانگر آن است که عموماً تجربه‌هایی که در طی ده سال گذشته در جریان کار این بانکها وجود داشته با این همه توانسته است سیستم اسلامی را در به کارگیری اموال، اعمال کند همچنان‌که توانسته است در رقابت با مؤسسات دیگر، چه از نظر نوع خدمات که ارائه می‌دهد، و چه از نظر کیفیت این خدمات، با توانایی تمام ایستادگی کند و امروزه بانکهای اسلامی خود نشانگر بیداری و هشامی مسلمانان شده است.

دکتر فاسم (رئیس بخش امور شرعی در دانشگاه حقوق قاهره) می‌گوید: انتظار می‌رود بانکهای اسلامی، آینده‌ای پر بار در پیش داشته باشند و بیش از پیش گسترش یابند و بتوانند در ایجاد رفاه جامعه اثری نیک برجای گذارند، و این تمامی این امور مشروط بر آن است که اولیای امور با نیتی پاک، در اداره این بانکها دست از انحصار منسی بردارند و برای پیشبرد و تسهیل کار، مساعدت کامل مبذول دارند، تا این بانکها بتوانند به اهداف خود نایل آیند و به املهای خود جامه عمل بپوشند.